

**UCHWAŁA NR LXXVI/476/2024
RADY POWIATU ZGORZELECKIEGO**

z dnia 25 kwietnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w powiecie zgorzeleckim na lata 2024 – 2030

Na podstawie art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424) w zw. z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 poz. 107);

**Rada Powiatu Zgorzeleckiego
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Program służący działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w powiecie zgorzeleckim na lata 2024 – 2030”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwałę powierza się do wykonania Zarządowi Powiatu Zgorzeleckiego.

§ 3. Traci moc uchwała nr XXX/194/2020 Rady Powiatu Zgorzeleckiego z dnia 29 grudnia 2020r. w sprawie przyjęcia do realizacji „Programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie na terenie powiatu zgorzeleckiego na lata 2021 – 2027.”

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Powiatu
Zgorzeleckiego

Małgorzata Sokołowska

PROGRAM SŁUŻĄCY DZIAŁANIOM PROFILAKTYCZNYM MAJĄCYM NA CELU UDZIELENIE SPECJALISTYCZNEJ POMOCY, ZWŁASZCZA W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDROŻENIA PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ DOMOWĄ W POWIECIE ZGORZELECKIM NA LATA 2024 – 2030

WSTĘP

Profilaktyka przemocy jest tematem bardzo szerokim a w wielu sytuacjach trudnym do przeprowadzenia w sposób skuteczny i atrakcyjny dla odbiorców. Dzieci i młodzież na wiadomość o zajęciach profilaktycznych reagują często zniecierpliwieniem. Trzeba pamiętać, że profilaktyka nie musi być jednak nudna, musi być przede wszystkim dostosowana do odbiorców na każdym poziomie wiekowym ale również emocjonalnym i pod względem występujących u nich potrzeb. Kolejną kwestią jest to, że nie można profilaktyki prowadzić tylko w odniesieniu do młodzieży lub tylko do ich rodziców – to naczynia połączone, które tworzą rodzinę gdzie każdy jej członek oddziałuje na pozostałe osoby.

Przemoc należy rozpatrywać w dwóch ujęciach – przemoc domowa oraz przemoc rówieśnicza. Niestety często różne formy przemocy mogą dotyczyć te same osoby.

Na co postawić prowadząc działania profilaktyczne? Przede wszystkim na dostrzeżenie konkretnej osoby, dotarcie z przesłaniem. Sprawienie, że każdy członek nawet małej społeczności np. klasowej, grupowej czy w kole zainteresowań będzie czuł się ważny i potrzebny. Pedagogizacja i podejście pełne szacunku do każdego człowieka jest punktem wyjścia, natomiast deprecjonowanie uczestników jakichkolwiek zajęć spowoduje zerową skuteczność działań.

Po co nam profilaktyka? Powodów jest kilka:

- konieczność przerwania efektu błędnego koła, gdzie dzieci powielają błędy własnych rodziców,
- zapobieżenie stosowania przemocy przez dzieci, które nie mają pozytywnych wzorców z domów rodzinnych,
- zapobieżenie stosowania przemocy wobec dzieci i młodzieży przez młodych ludzi dopiero zakładających rodziny i nie posiadających umiejętności wychowawczych,
- zapobieżenie stosowania przemocy przez dzieci i młodzież wobec siebie nawzajem oraz autoagresję z braku umiejętności innej reakcji na agresję, lęk, odrzucenie i inne trudne emocje.

Większość działań profilaktycznych musi i powinna odbywać się w naturalnym środowisku jej uczestników np. w szkołach. Mogą być one uzupełniane przez formy wzbogacające jak konkursy, warsztaty, szkolenia, które organizowane są jednorazowo lub cyklicznie przez inne podmioty.

I. PODSTAWA PRAWNA DO UTWORZENIA PROGRAMU.

Dnia 22 czerwca 2023 roku weszły w życie przepisy, wprowadzone ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535). Przepisy te zmieniają terminologię stosowaną w ustawie – pojęcie przemocy w rodzinie zostało zastąpione przemocą domową. Zmiany mają za zadanie ukierunkowanie właściwego spojrzenia na jednostkę doświadczającą przemocy, a nie rodzinę jako taką, w której występuje przemoc. Osobami doświadczającymi przemocy w związkach bliskich, jak i jej sprawcami, są konkretne - indywidualne – osoby, a jej przyczyną nie muszą być dysfunkcje rodziny jako podstawowej komórki społecznej. Zgodnie z wprowadzonymi w życie zmianami, określana dotąd osoba dotknięta przemocą w rodzinie” lub „ofiara przemocy w rodzinie” zmieniona została na „osobę doznającą przemocy domowej”, natomiast w stosunku do „osoby stosującej przemoc w rodzinie” używa się terminu „osoba stosująca przemoc domową”. Tym samym krąg osób, wobec których zastosowanie będą miały obecnie obowiązujące przepisy został rozszerzony między innymi: o byłego małżonka, byłego partnera lub inną osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania. Nowelizacja rozszerza zakres podmiotowego zastosowania ustaw jak również dotychczasowe formy przemocy domowej. Obok dotychczasowych: fizycznej, psychicznej i seksualnej,

wprowadzono dwie kolejne formy, tj. przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc. Regulacja wprowadza dodatkowe formy działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc domową, przewiduje odebranie broni palnej osobom stosującym przemoc domową, modyfikuje procedury "Niebieskiej Karty" oraz pracę zespołów interdyscyplinarnych i dotychczasowych grup roboczych.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 Ustawy z dnia 25 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 424) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową należy do zadań własnych powiatu. Nowelizacja ustawy powoduje konieczność zmian w zakresie przyjętych aktów prawa miejscowego, zatem koniecznym jest wprowadzenie niniejszego programu. Program ten jest w znacznej części kontynuacją działań realizowanych w ramach poprzedniego programu profilaktycznego przyjętego na lata 2021 – 2027.

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ.

We współczesnym świecie przemoc jest zjawiskiem coraz bardziej widocznym i niepokojąco narastającym. Termin przemoc, potocznie często zastępowany jest takimi pojęciami jak brutalność, okrucieństwo, przestępczość czy agresja. Stanowi od wielu lat poważny problem społeczny i jedno z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodziny jak i poszczególnych jej członków.

Definicja przemocy.

Przemoc domowa jest jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania wielu działań przeciwdziałających temu zjawisku. W świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 424) przemoc domowa to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające te osoby na:

- niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszenie ich godności, nietykalności cielesnej lub wolności, w tym seksualnej,
- szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące cierpienie lub krzywdę,
- ograniczenie lub pozbawienie dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- naruszenie prywatności lub wzbudzenie poczucia zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.”

Rodzaje przemocy.

Wyróżnić można następujące formy przemocy:

1. Fizyczną – jest to naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadanie bólu bądź groźba uszkodzenia ciała. Jej skutki mogą być różne, np. złamania, siniaki, poparzenia itp. Powodowana jest poprzez, np. kopanie, parzenie, duszenie, popychanie, policzkowanie, użycie broni.

2. Psychiczną – oznacza powtarzające się poniżanie i ośmieszanie, manipulowanie dla własnych celów, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, odrzucenie, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, stosowanie gróźb, degradacja werbalna (wyzywanie, upokarzanie, zawstydzanie).

3. Seksualną – jako przykłady tego rodzaju przemocy wymienia się: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie stosunku z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.

4. Ekonomiczną – opisywana jest zazwyczaj jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez osobę stosującą przemoc. Podporządkowanie materialne partnerki/partnera bądź innych osób sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku osoby stosującej przemoc albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądze czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową.

5. Zaniedbanie – nazywane jest ukrytą formą przemocy. Zaniedbywaniem jest niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych przede wszystkim dzieci. Może ono się zacząć już w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia. Zaniedbywanie ma także miejsce wówczas, gdy dziecko ma zaspokojone potrzeby o charakterze biologicznym, ale nie ma zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej. Skrajnym przypadkiem zaniedbania jest wzrastające w ostatnich latach porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia[#]. Omawiana forma przemocy dotyczy także relatywnie często seniorów.

6. Cyberprzemoc – przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w Internecie. Niezależnie od określenia, jej celem zawsze jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie. Zjawisko elektronicznej agresji może przybierać różne formy: od wysłania obraźliwego SMS-a czy e-maila do drugiej osoby, aż po założenie komuś fałszywego konta na portalu społecznościowym[#].

Rodzaje przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno. Osoby dotknięte przemocą domową często doświadczają kilku jej form jednocześnie. Zazwyczaj, jeżeli ktoś raz zastosował przemoc domową wobec bliskich osób, może zastosować ją po raz kolejny.

W odniesieniu do zachowań przemocowych w środowisku rodzinnym zwraca się uwagę na cztery cechy charakterystyczne, które są ze sobą ściśle powiązane, występują jednocześnie i stanowią istotę problemu.

- Intencjonalność – ma charakter świadomego i zamierzonego działania.
- Nierównowaga sił – przewaga jednej ze stron, np. fizyczna, psychiczna czy ekonomiczna.
- Naruszanie praw i dóbr osobistych – osoba stosująca przemoc narusza podstawowe prawa osób doznających przemocy, np. nietykalności cielesnej, godności, szacunku itp.
- Powodowanie cierpienia i bólu – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody.

III. SKALA PRZEMOCY W ŚWIELE BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH.

Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem przemocy domowej dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy domowej gromadzonych przez Policję, w 2022 roku ogólna liczba osób doznających przemocy w Polsce kształtowała się na poziomie 71 631, w tym 73% stanowiły kobiety (51 935 osób), 15% – małoletni (10 982 osoby), z kolei 12% – mężczyźni (8 714 osób). W 2022 roku zanotowano 62 244 osoby stosujące przemoc, z czego zdecydowaną większość stanowili mężczyźni, tj. 55 426 osób (89%). W porównaniu do 2021 roku liczba osób doznających przemocy zmniejszyła się o 5,5% (4 130 osób), z kolei liczba osób stosujących przemoc spadła o 4,0% (2 602 osoby).

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia. Przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów. Doświadczanie przemocy domowej niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania, jak i w dorosłym życiu, a dodatkowo zachowania przemocowe mogą być „dziedziczone”, tzn. przeniesione na dzieci osoby krzywdzonej w przyszłości. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobejuje np. stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku wynika, że połowa Polaków (52%) uważa, iż są sytuacje, kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie 21%. Z „Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie” z 2019 roku wynika fakt, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy domowej. Badanie pokazało, że około 85-90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne. Jednak nadal około 10% dorosłych uznaje zachowania przemocowe za normalne. Ponadto, zdaniem 72% respondentów prawo w Polsce w niedostatecznym stopniu chroni osoby doznające przemocy w rodzinie.

W 2019 roku na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (obecnie Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej), przeprowadzone zostało „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Biorący w nim udział specjaliści z zakresu wsparcia osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy oraz same osoby jej doznające, pozytywnie opowiedziały się za krajowym

systemem wsparcia. Szczególną rolę w pracy zespołów interdyscyplinarnych i innych jednostek pełni procedura „Niebieskiej Karty”, którą stosuje się w przypadku 90% osób doznających przemocy domowej lub które objęte są pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji.

IV. CHARAKTERYSTYKA POWIATU ZGORZELECKIEGO.

Powiat Zgorzelecki położony jest w zachodniej części Dolnego Śląska, w trójkącie państw: Polski -Czech – Niemiec. Stolicą powiatu jest Zgorzelec. Nysa Łużycka stanowi granicę z powiatem Görlitz.

W skład powiatu wchodzi:

- gminy miejskie: Zawidów, Zgorzelec ;
- gminy miejsko-wiejskie: Bogatynia, Pieńsk, Węgliniec ;
- gminy wiejskie: Sulików, Zgorzelec ;
- miasta: Zawidów, Zgorzelec, Bogatynia, Pieńsk, Węgliniec.

Powiat Zgorzelecki ma 85 898 mieszkańców, z czego 51,6% stanowią kobiety, a 48,4% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała o 10,5%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa dolnośląskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców Powiatu Zgorzeleckiego w 2050 roku wynosi 65 005, z czego 32 601 to kobiety, a 32 404 mężczyźni.

Mieszkańcy Powiatu Zgorzeleckiego zawarli w 2022 roku 357 małżeństw, co odpowiada 4,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie mniej od wartości dla województwa dolnośląskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa dolnośląskiego oraz znacznie więcej od wartości dla kraju. 30,6% mieszkańców Powiatu Zgorzeleckiego jest stanu wolnego, 49,5% żyje w małżeństwie, 10,2% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,1% to wdowy/wdowcy.

Powiat Zgorzelecki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący - 675. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu - 7,83 na 1000 mieszkańców Powiatu Zgorzeleckiego. W 2022 roku urodziło się 533 dzieci, w tym 49,3% dziewczynek i 50,7% chłopców.

W 2021 roku 43,6% zgonów w Powiecie Zgorzeleckim spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 19,4% zgonów w powiecie zgorzeleckim były nowotwory, a 3,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Powiatu Zgorzeleckiego przypada 14.01 zgonów.

W 2022 roku zarejestrowano 943 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 1 090 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Powiatu Zgorzeleckiego -147. W tym samym roku 94 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 100 wymeldowań za granicę – daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -6.

60,1% mieszkańców Powiatu Zgorzeleckiego jest w wieku produkcyjnym, 15,7% w wieku przedprodukcyjnym, a 24,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym #.

V. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE POWIATU ZGORZELECKIEGO.

Tabela nr 1.

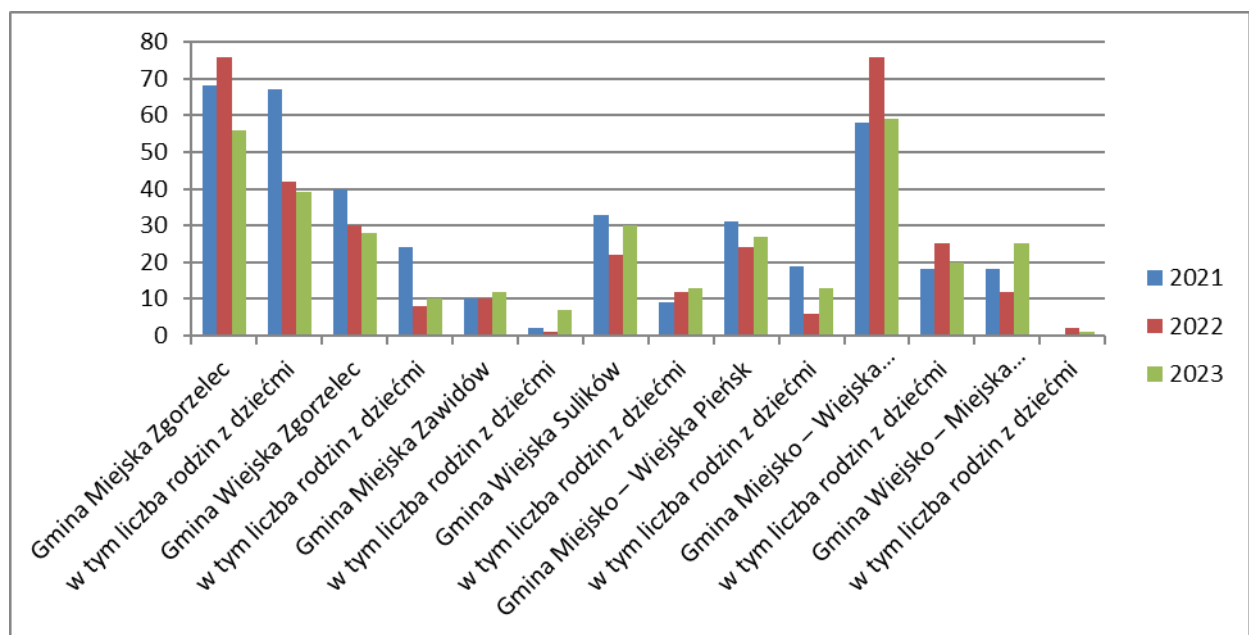
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej karty”/w tym liczba rodzin z dziećmi.			
	2021	2022	2023
Gmina Miejska Zgorzelec	68	76	56
w tym liczba rodzin z dziećmi	67	42	39
Gmina Wiejska Zgorzelec	40	30	28
w tym liczba rodzin z dziećmi	24	8	10
Gmina Miejska Zawidów	10	10	12
w tym liczba rodzin z dziećmi	2	1	7
Gmina Wiejska Sulików	33	22	30
w tym liczba rodzin z dziećmi	9	12	13
Gmina Miejsko – Wiejska Pieńsk	31	24	27
w tym liczba rodzin z dziećmi	19	6	13

Gmina Miejsko – Wiejska Bogatynia	58	76	59
w tym liczba rodzin z dziećmi	18	25	20
Gmina Wiejsko – Miejska Węgliniec	18	12	25
w tym liczba rodzin z dziećmi	0	2	1
Łącznie rodziny/rodziny z dziećmi	258/139	250/96	237/103

Dane pozyskane zostały z ośrodków pomocy społecznej i PCPR.

Jak wynika z powyższej tabeli w 2021r. w Powiecie Zgorzelecki było 258 rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w tym 139 rodzin z dziećmi. W 2022 widać spadek o 8 rodzin objętych procedurą oraz o 43 rodziny z dziećmi w stosunku do roku poprzedniego. W 2023r. utrzymuje się tendencja spadkowa o 13 rodzin, lecz jednocześnie zwiększa się problem przemocy w rodzinach z dziećmi – o 7, w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres nr 1.

Z powyższych danych widać, jak kształtuje się obecnie liczba prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty”. Oczywiście nie oddaje to pełnego obrazu problemu jaką jest przemoc w gminach Powiatu Zgorzeleckiego. W społeczeństwie nadal pokutują powtarzane przez dziesięciolecia powiedzenia: „Wolność Tomku w swoim domku”, „Zły to ptak, co własne gniazdo kala” czy „Nie mów nikomu co się dzieje w domu!”.

Ważną kwestią jest więc stworzenie prostego, przejrzystego w stosowaniu programu, który nie obarczy jego realizatorów głównie tworzeniem dokumentacji związanej ze sprawozdawczością czy monitoringiem, ale wszystkie siły, energię i kreatywność pozwoli przeznaczyć na pracę u podstaw – edukowanie społeczeństwa, uwrażliwienie na potrzeby innych i wychowywanie kolejnego pokolenia mądrzej.

Tabela nr 2.

Liczba rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia asystenta rodziny.			
	2021	2022	2023
Gmina Miejska Zgorzelec	115	98	80
Gmina Wiejska Zgorzelec	21	20	17
Gmina Miejska Zawidów	10	11	12
Gmina Wiejska Sulików	1	3	1
Gmina Miejsko – Wiejska Pieńsk	19	21	19

Gmina Miejsko – Wiejska Bogatynia	42	34	35
Gmina Wiejsko – Miejska Węgliniec	9	8	7
Łącznie:	217	195	171

Na przestrzeni trzech ostatnich lat, obserwujemy tendencję spadkową rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny w Powiecie Zgorzelcami. W 2021r. – wsparciem asystentów objętych było 217 rodzin. W 2022r. o 22 mniej w stosunku do roku poprzedniego a w 2023r. widzimy kolejny spadek o 24 osoby w stosunku do 2022r.

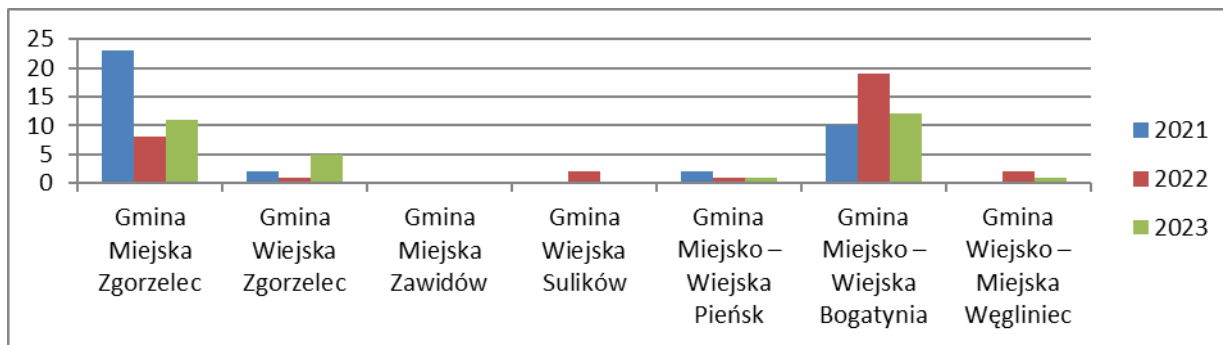
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny to ważny wskaźnik ze względu na formę wsparcia tj. realną pomoc specjalisty w środowisku domowym a jednocześnie wgląd osoby z zewnątrz w to środowisko. Asystent rodziny to wsparcie udzielane rodzinie na wniosek. Oczywiście różne instytucje mogą zachęcać do skorzystania z tej możliwości, jednak ostateczna decyzja pozostaje w rękach osoby potrzebującej wsparcia. Często jest to pierwszy krok na drodze ku zmianie. Wsparcie asystenta – szczególnie, gdy w rodzinie są dzieci często jednak nie wystarcza. W pomoc rodzinie powinny być wtedy zaangażowane wszystkie podmioty mogące pomóc – policja (w przypadkach interwencyjnych), PCPR (w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej oraz prowadzenia zajęć korekcyjno – edukacyjnych), placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe (jeśli jakiś członek rodziny do nich należy/uczęszcza). Niezmiernie istotne jest, aby komunikacja pomiędzy podmiotami pomocowymi była sprawna, skuteczna i ukierunkowana na wspólny cel. Odrębne, nie skoordynowane działania mogą przynieść skutek odwrotny od zamierzonego, a nawet zniechęcić rodzinę lub ofiarę przemocy do jakichkolwiek działań – brak jednolitego działania może być odebrany jako brak kompetencji. Dobra skuteczność instytucji oraz organizacji jest więc niezbędnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy – zarówno w zakresie profilaktyki jak i ogółu zadań skierowanych zarówno do ofiar jak i sprawców przemocy.

Tabela nr 3.

Liczba procedur „Niebieskiej Karty”, w których osobą doznającą przemocy jest dziecko (liczba dzieci bezpośrednio doświadczających przemocy).			
	2021	2022	2023
Gmina Miejska Zgorzelec	23	8	11
Gmina Wiejska Zgorzelec	2	1	5
Gmina Miejska Zawidów	0	0	0
Gmina Wiejska Sulików	0	2	0
Gmina Miejsko – Wiejska Pieńsk	2	1	1
Gmina Miejsko – Wiejska Bogatynia	10	19	12
Gmina Wiejsko – Miejska Węgliniec	0	2	1
Powiat Zgorzelecki razem	39	33	30

Powyższa tabela obrazuje problem przemocy domowej, w której osobami doznającymi przemocy są dzieci. W 2021r. w Powiecie Zgorzeleckim 39 dzieci doznawało przemocy domowej. W 2022r. o 6 mniej w stosunku do roku poprzedniego. W 2023r. utrzymuje się niewielka tendencja spadkowa, bo o 3 dzieci w stosunku do 2022r.

Wykres nr 2.

Powyższy wykres w sposób graficzny przedstawia problem zjawiska przemocy domowej uwzględniając procedury „Niebieskich Kart”, w których osobami doznającymi przemocy w domu są dzieci.

Tabela nr 4.

Wykaz dzieci z Powiatu Zgorzeleckiego przebywających w 2023r. w pieczy zastępczej z podziałem na Gminy i zestawienie % w stosunku do liczby mieszkańców i dzieci z gmin.						
gmina	liczba dzieci umieszczona ogółem*	dzieci w gminie umieszczone w pieczy zastępczej w stosunku do wszystkich dzieci umieszczonych w powiecie (w%)	ilość mieszkańców wg gus- stan na 2022 r.	ilość dzieci umieszczonych przypadających na liczbę mieszkańców w (w %)	ilość dzieci w gminie wg gus- stan na 2022 r.	ilość dzieci umieszczonych z danej gminy w stosunku do ilości dzieci w danej gminie (w%)
Miejska Zgorzelec	106	21,85%	29.313	0,36 %	4.450	2,38%
Wiejska Zgorzelec	63	12,99%	8.799	0,71%	1.803	3,49%
Miejska Zawidów	16	3,30 %	3.807	0,42%	734	2,18 %
Wiejska Sulików	46	9,55%	5.834	0,79%	1.262	3,64 %
Wiejsko – Miejska Węgliniec	54	9,48%	7.877	0,68 %	1.483	3,64 %
Miejsko – Wiejska Pieńsk	41	8,45%	8.711	0,47%	1.738	2,36%
Miejsko – Wiejska Bogatynia	159	32,78 %	21.557	0,74%	4.175	3,80 %
Łącznie	485	100 %	85.898		15.246	

Jak obrazują dane z powyższej tabeli nasilenie przemocy względem dzieci nie jest odzwierciedleniem ilości rodzin objętych pracą asystentów czy choćby ilością procedur „Niebieskich Kart”. A przecież każde dziecko (poza sierotami zupełnymi), które musi

zostać umieszczone w pieczy zastępczej doświadcza przemocy – psychicznej, fizycznej lub zaniedbania, a najczęściej wszystkich jednocześnie.

Zebrane dane w zakresie ilości dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej nie są jednak błędne. Wskazane zostały celowo, aby pokazać jak interdyscyplinarnie należy patrzeć na problem przemocy. Nie tylko przez pryzmat procedury „Niebieskiej Karty” ale również na sprawy prowadzone przez Sąd Rodzinny kończące się

np. orzeczeniem ograniczenia praw rodziców poprzez umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej, a także postępowania prowadzone przez policję i prokuraturę oraz sąd – karny i cywilny.

Tabela nr 5.

Dane policji za 2023 rok, dotyczące całego kraju. (www.statystyka.policja.gov.pl).	
liczba wypełnionych formularzy „niebieska karta”	62 170 (w tym 54 029 wszczynających procedurę i 8 141 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
Ogólna liczba osób doznających przemocy domowej w tym:	77 832
kobiet	51 631
mężczyzn	9 162
małoletnich	17 039
Ogólna liczba osób stosujących przemoc domową w tym:	63 016
kobiet	7 595
mężczyzn	55 25
małoletnich	196
Ogólna liczba osób stosujących przemoc domową będących pod wpływem alkoholu w tym:	30 261
kobiet	2 171
mężczyzn	28 079
małoletnich	11
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej	611

Tabela nr 6.

Dane policyjne Powiatu Zgorzeleckiego za 2023r. z zakresu wdrożenia procedury „Niebieskich Kart”.	
wdrożenie procedury niebieska karta łącznie w tym:	141
liczba formularzy wszczynających procedurę	128
liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	13 w tym: - miasto 83 - wieś 58

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą	<p>150 w tym:</p> <p><u>kobiet - 115</u></p> <p>- do 65 roku życia - 104</p> <p>- od 66 roku życia - 11</p> <p><u>-mężczyzn - 21</u></p> <p>- do 65 roku życia - 12</p> <p>- od 66 roku życia - 7</p> <p><u>małoletnich - 16</u></p> <p>- dziewcząt - 4</p> <p>- chłopców - 12</p>
---	---

Z zebranych danych statystycznych wynika, że to głównie mężczyźni są osobami stosującymi przemoc domową. Dużym czynnikiem wpływającym na wystąpienie przemocy domowej jest alkohol a obecnie również narkotyki. Z danych statystycznych wiadomo, że niemal połowa osób stosujących przemoc była pod wpływem alkoholu. Natomiast osobami doznającymi przemocy są głównie kobiety i dzieci.

Tabela nr 6.

Dane ilościowe PCPR w zakresie dzieci umieszczonych i które odeszły z pieczy zastępczej w 2023r.				
	W rodzinnych formach pieczy zastępczych powiatowych	W rodzinach zastępczych poza powiatem	W POW naszych	W POW poza powiatem
Stan na 1.01.2023r	236 (w tym 15 spoza powiatu)	60	42	85
Umieszczenia	70	15	8	7
Odejścia	48	15	8	25
Stan na 31.12.2023r.	258 (w tym 19 spoza powiatu)	60	42	67

W 2023r. łącznie 100 dzieci umieszczono w pieczy zastępczej. Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej dzieci PCPR umieścił w rodzinnych formach pieczy, bo aż 85 dzieci, w tym 15 poza Powiatem Zgorzeleckim. A jedynie 15 dzieci zostało umieszczonych w POW w tym 8 dzieci w placówkach prowadzonych na zlecenie Powiatu Zgorzeleckiego.

VI. PRZEMOC RÓWIEŚNICZA#

Przemoc rówieśnicza często określana jest także jako przemoc w szkole lub bullying i stała się ważnym tematem badań. Badania te dotyczą nie tylko częstotliwości występowania ale również negatywnych skutków powodowanych w dzieciństwie oraz dorosłym życiu osób jej doświadczających.

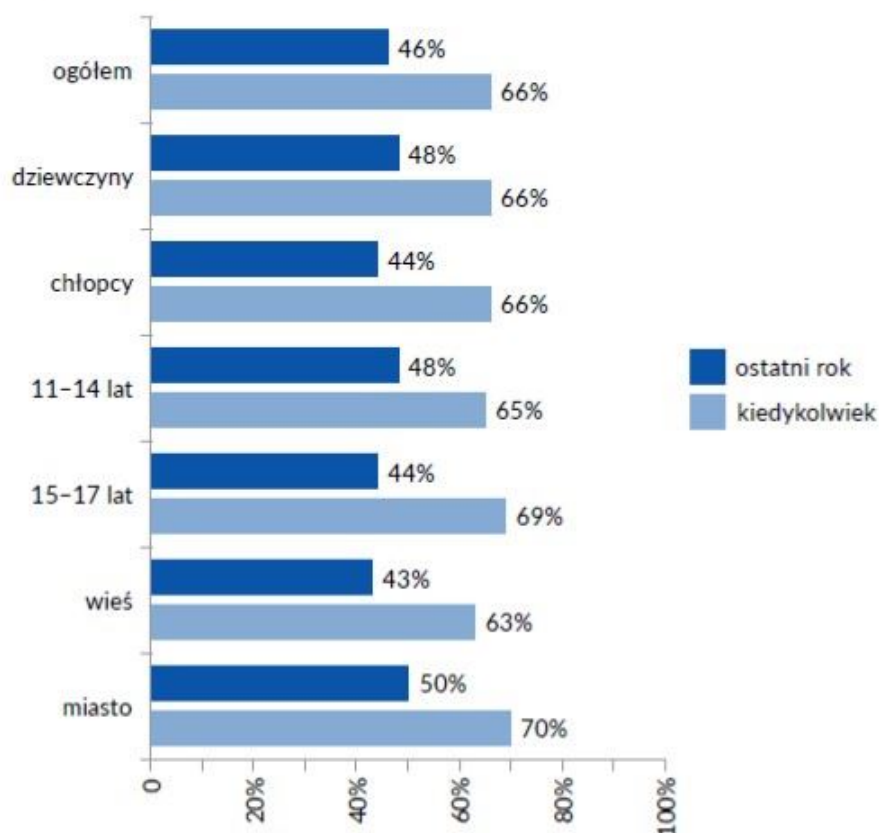
W porównaniu z innymi kategoriami przemocy wobec dzieci, przemoc rówieśnicza wydaje się cechować mniej drastycznymi skutkami dla zdrowia i życia dzieci. Na takie jej rozumienie wpływa m.in. postrzeganie przemocy w społeczeństwie, a także istniejące mity na ten temat. Autorzy opracowań w temacie podkreślają, że bullying może być traktowany jak zwyczajne relacje rówieśnicze, przez co nie jest dostrzegany i nie wzbudza odpowiednich reakcji. Także przemoc werbalna, a zwłaszcza cyberprzemoc, jest trudniejsza do rozpoznania w porównaniu z przemocą fizyczną.

Przemoc rówieśnicza jest jednak jednym z największych zagrożeń dla zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. U osób jej doświadczających stwierdza się zwiększone ryzyko problemów zdrowotnych, w tym depresji, zaburzeń odżywiania i myśli samobójczych oraz braku chęci do nauki i chodzenia do szkoły a także zwiększone objawy stresu pourazowego.

Przemoc rówieśnicza pozostaje najczęstszą kategorią wiktyimizacji doświadczaną przez dzieci i nastolatki. Ponad połowa (66%) respondentów w wieku 11-17 lat doświadczyła przynajmniej jednej z pięciu badanych

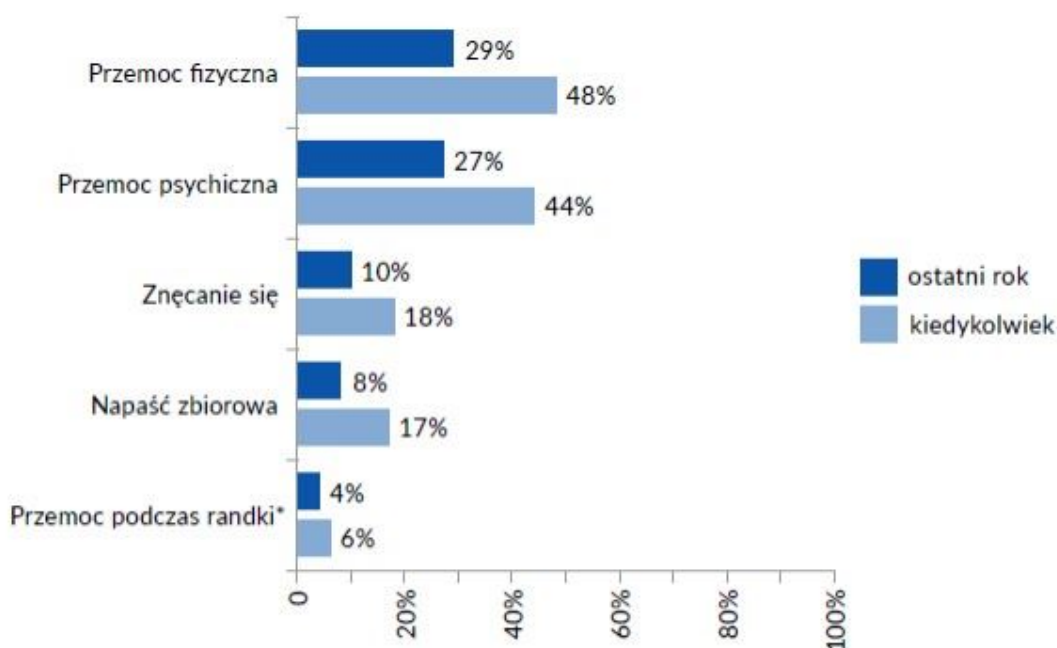
form przemocy rówieśniczej (przemoc fizyczna, psychiczna, napaść zbiorowa, znęcanie się, przemoc podczas randki) w ciągu całego życia, a prawie połowa (46%) respondentów w roku poprzedzającym badanie.

Doświadczenie przemocy rówieśniczej ogółem oraz w podziale na płeć, wiek i wielkość miejscowości zamieszkania w ciągu całego życia i w roku poprzedzającym badanie wśród osób w wieku 11-17 lat, N = 2026

Najczęstszą formą przemocy wśród rówieśników była przemoc fizyczna. Doświadczyło jej 48 % badanych w ciągu całego życia i 29% - w roku poprzedzającym. Podobny odsetek dzieci i nastolatków doświadczył również przemocy psychicznej. Doświadczenie przemocy psychicznej w ciągu całego życia zadeklarowało 44% respondentów, a w ciągu roku poprzedzającego badanie – 27%. Poza przemocą fizyczną i psychiczną respondenci deklaruowali również doświadczanie znęcania (kiedykolwiek: 18%; w ostatnim roku 10%) i napaści zbiorowej (kiedykolwiek 17%, w ostatnim roku 8%).

Doświadczenie poszczególnych form przemocy rówieśniczej w ciągu całego życia i w roku poprzedzającym badanie wśród osób w wieku 11-17 lat, N = 2026

* Pytanie zadawane od 13 r.z., n = 1403

Wyniki badania poszczególnych form przemocy rówieśniczej pod względem różnic płciowych, wiekowych i miejsca zamieszkania wykazują, że w ciągu całego życia dziewczyny częściej niż chłopcy doświadczyły przemocy psychicznej (51% vs 37%) oraz znęcania się (21% vs 15%). W przypadku pozostałych form przemocy nie było między respondentami różnic istotnych statystycznie ze względu na płeć.

Istotnie statystyczna okazała się natomiast różnica wieku respondentów doświadczających poszczególnych form przemocy. Uzyskane wyniki wskazują, że starsze nastolatki (15 – 17 lat) częściej niż młodsze (11 – 14 lat) doświadczały przemocy fizycznej (50% vs 47%), znęcania się (20% vs 17%) i napaści zbiorowej (20% vs 16%) w ciągu życia. Ponadto starsi respondenci częściej niż młodszy doświadczali przemocy fizycznej podczas randki (8% vs 4%). Z kolei młodsze osoby częściej doświadczały przemocy fizycznej (32% vs 26%) i psychicznej (29% vs 24%) w ciągu roku poprzedzającego badanie.

Zdecydowana większość sprawców wszystkich trzech form przemocy rówieśniczej – fizycznej, psychicznej oraz znęcania się (odpowiednio 54%, 87% i 76%) była dziećmi lub nastolatkami, których pokrzywdzeni znali (np. kolega/koleżanka, przyjaciel/ przyjaciółka, sąsiad/sąsiadka lub inne dzieci ze szkoły). Prawie połowa osób doświadczających przemocy fizycznej ze strony rówieśnika (47%) zadeklarowała, że jej sprawcami byli brat, siostra lub rodzeństwo przyrodnie. Rodzeństwo było także wskazywane jako najczęstszy (18%) sprawca znęcania się.

Porównując wyniki poprzednich edycji badania z lat 2013 i 2018, można zaobserwować wzrost skali doświadczania różnych form przemocy rówieśniczej, w szczególności przemocy psychicznej z 28% w 2013r. do 44% w 2023r. w ciągu całego życia oraz z 13% w 2013r. do 27% w 2023r. w roku poprzedzającym badanie. Zwiększył się także odsetek respondentów doświadczających przemocy fizycznej w ciągu życia z 41% w 2013r. do 48% w 2023r. oraz w roku poprzedzającym badanie z 20% w 2013r. do 29% w 2023r.

Tak duża skala występowania przemocy rówieśniczej dodatkowo pokazuje jak ważne są działania profilaktyczne kierowane zarówno do dzieci i młodzieży jak również do ich rodziców.

VII. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE.

Przeciwdziałanie przemocy jest i musi być działaniem interdyscyplinarnym i bez szerokiego podejścia niemożliwe jest stworzenie spójnego, działającego systemu.

Nie da się bowiem skutecznie wesprzeć osoby doznającej przemocy, jeśli zaniedba się jakieś aspekty życia:

- zdrowie fizyczne,
- zdrowie psychiczne,
- stan emocjonalny będący sumą przeszłych przeżyć, stanu osoby w chwili przerwania ciszy oraz posiadanych sił na zmianę swojej sytuacji w przyszłości,
- pracę/naukę,
- więzi i wsparcie bliskich osób,
- możliwość samodzielnego mieszkania – bez osoby stosującej przemoc,
- inne – związane z indywidualną sytuacją konkretnej osoby.

Dlatego w realizację programu zaangażowane będą podmioty:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu – jako koordynator,
- policja,
- ośrodki pomocy społecznej,
- sąd rejonowy,
- miejskie i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- kuratorzy sądowi,
- organizacje pozarządowe i inne instytucje mające do czynienia z dziećmi i rodziną, a także pracą z osobami uzależnionymi i stosującymi przemoc domowa,
- placówki oświatowo – wychowawcze,
- placówki opieki zdrowotnej,
- kościół i związki wyznaniowe,
- zespoły interdyscyplinarne w gminach,
- PCPR w Lubaniu oraz Starostwo Powiatowe w Lubaniu.

Zakres i sposób działań poszczególnych podmiotów biorących udział w realizacji programu jest opisany w przepisach szczególnych dotyczących poszczególnych jednostek. Największą jednak rolę w funkcjonowaniu programu będą miały zasady, które nie są sformalizowane:

- szybka ścieżka działania,
- sprawna wzajemna komunikacja,
- wysoki poziom umiejętności pracowników merytorycznych zajmujących się poszczególnymi sprawami.

Wszystkie powyższe jednostki będą współpracować przy realizacji programu, natomiast działania strictly profilaktyczne realizować będą placówki oświatowe oraz PCPR.

VIII. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.

Cel główny programu:

Celem programu jest ograniczenie skali przemocy oraz skutków stosowania przemocy w powiecie zgorzeleckim.

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy w zakresie kompetencji i umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z trudnymi sytuacjami, rozwiązywania kryzysów, poprawy relacji interpersonalnych w rodzinach dotkniętych i zagrożonych przemocą domową.

2. Edukacja rodziców/opiekunów w zakresie właściwych postaw rodzicielskich, metod i form wychowania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci.
3. Propagowanie pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych w społeczności lokalnej.
4. Informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia w sytuacjach kryzysowych przez instytucje i organizacje pozarządowe.
5. Podwyższenie kompetencji i wiedzy służb pomocy społecznej oraz innych podmiotów.
6. Ograniczenie skali przemocy i jej skutków w gronie rówieśniczym, ze szczególnym uwzględnieniem cyberprzemocy.
7. Przełamywanie tematów tabu dot. przemocy, edukowanie społeczeństwa lokalnego.
8. Pobudzenie kreatywności pracowników oświaty oraz służb pomocy społecznej, NGO i innych realizatorów programu, doradztwo i wsparcie w stosowaniu różnorodnych i niestandardowych środków przekazu w celu dotarcia do adresatów programu, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Zagrożenia w osiągnięciu celów programu:

Głównym zagrożeniem realizacji jest brak pieniędzy budżetowych i możliwości pozyskania ich z innych źródeł. To przede wszystkim pieniądze będą decydowały o możliwości realizacji poszczególnych punktów omawianego programu.

Pozostałe zagrożenia to m.in.:

- Mała świadomość społeczna na temat przemocy.
- Panujące stereotypy.
- Uzależnienia od alkoholu i narkotyków.
- Zbyt mała infrastruktura socjalna w powiecie oraz zbyt niski poziom wynagrodzeń.
- Wypalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej.
- Zbyt niski poziom współpracy podmiotów które powinny wykonywać komplementarne działania.
- Ubóstwo i bezrobocie.

Cele będą realizowane za pomocą:

- warsztatów,
- pogadank,
- wycieczek,
- imprez i eventów artystycznych,
- spotkań, konferencji, szkoleń,
- spektakli, koncertów, wernisaży, wystaw,
- dni otwartych,
- wydarzeń sportowych i rekreacyjnych,
- kampanii informacyjnych,
- zebrań z rodzicami,
- terapii, diagnoz,
- projektów i programów w tym niestandardowych form przekazu.

VIII. MONITORING, EWALUACJA, SPRAWOZDAWCZOŚĆ.

Monitoring programu będzie prowadzony na bieżąco. Przeciwdziałanie przemocy bowiem jest sprawą interdyscyplinarną i tylko bieżące monitorowanie zmieniających się potrzeb i przepisów zapewni prawidłową realizację celów i zadań.

W chwili stwierdzenia konieczności zmian zostaną one zainicjowane przez koordynatora programu – PCPR w Zgorzelcu.

Monitoring w sposób sformalizowany będzie przeprowadzany raz w roku w formie sprawozdawczości przekazywanej w Centralnej Aplikacji Statystycznej a działania programowe od jednostek, których organem prowadzącym jest Powiat Zgorzelecki będą corocznie zbierane i przedstawiane Radzie Powiatu przez PCPR w formie sprawozdania zbiorczego.

Ewaluacja programu odbędzie się w ostatnim roku obowiązywania i będzie wchodziła w skład dokumentacji tworzącej nowy program. Głównym zadaniem ewaluacji jest określenie czy i w jakim stopniu program i jego poszczególne elementy doprowadziły do osiągnięcia założonych celów. Takie ujęcie spowoduje ciągłość działań w kolejnym okresie programowania, zapobiegnie powielaniu zadań uznanych za zbędne oraz pozwoli wprowadzić nowe, niezbędne zadania w odniesieniu do bieżącej sytuacji w powiecie.

UZASADNIENIE

Nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, wprowadziła wiele znaczących zmian dla jednostek pomocy społecznej, w tym:

- zastąpiono pojęcie „przemoc w rodzinie” pojęciem „przemoc domowa,”
- rozszerzono definicję przemocy, dodając przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc,
- dookreślono cel realizacji programu oraz rozszerzono grupę docelową.

Mając na względzie powyższe konieczna jest zmiana Programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie na terenie powiatu zgorzeleckiego na lata 2021 – 2027 przyjętego uchwałą Nr XXX/194/2020 Rady Powiatu w z Zgorzelcu z dnia 29 grudnia 2020r. i przyjęcie nowego Programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w powiecie zgorzeleckim na lata 2024 – 2030.

Wobec powyższego zasadne jest podjęcie przez Radę Powiatu Zgorzeleckiego niniejszej uchwały.